

τερο απ'ό,τι παράγουν οι περισσότεροι εργαζόμενοι σε άλλα εργοστάσια της Τζένεραλ Μότορς. Το *UAW* θέλει να αναγκάσει την *Nummi* να προσλάβει περισσότερους εργάτες καθώς αυξάνει η παραγωγή, αλλά δεν καθορίζει ούτε πόσους ούτε πόσο γρήγορα θα γίνει κάτι τέτοιο."

"Η ενασχόληση με ζητήματα όπως η αντιπροσώπευση ή η παραγωγικότητα θα φέρουν το *UAW* μπροστά στην αντίφαση των γιαπωνέζικων σχέσεων εργασίας: η έμφαση που δίνεται στον έλεγχο του εργάτη πάνω στη δουλειά του αποτελεί τελικά ένα μέσο για μεγαλύτερη αποδοτικότητα, παραγωγικότητα και κέρδη...Ολόκληρο το πλαίσιο της ομάδας για παράδειγμα, το οποίο προσωποποιεί τις εργασιακές σχέσεις και αναπτύσσει το αίσθημα της ιδιοκτησίας, σχεδιάστηκε για την ανάπτυξη της παραγωγικότητας μέσω της υπερηφάνειας και του ανταγωνισμού για την επίδοση της ομάδας. Στοιχεία για την απόδοση κάθε ομάδας βγαίνουν στην δημοσιότητα —ήδη στο Φρέμοντ πολύχρωμα πόστερς διαφημίζουν την καθημερινή επίδοση κάθε ομάδας— και η εσωτερική πίεση τείνει να αντικαταστήσει την πίεση των εποπτών για όσους φυγοπονούν στην αλυσίδα παραγωγής. Αν κάποια δουλειά δεν γίνει από κάποιο μέλος της ομάδας, υποχρεώνονται να την κάνουν τα άλλα μέλη."

"Τώρα που έγιναν τα εγκαίνια και τα αυτοκίνητα άρχισαν να βγαίνουν από την αλυσίδα —80 τετράπορτα *Chery Novas* τη μέρα, που θα πουληθούν στο Μίντγουεστ αυτό το χρόνο από 6.800 έως 7.200 δολάρια— τι κερδίζει ο καθένας από τους τρεις "γίγαντες" απ'αυτό το εγχείρημα; Η Τογιότα θέλει να κατακτήσει την αμερικάνικη πελατεία, επενδύοντας σε μια οικονομία που προσφέρει τόσα κέρδη, σε μια εποχή που πολλοί φωνάζουν για περιορισμούς στις γιαπω-

νέζικες εισαγωγές. Επίσης αποκτά εμπειρία για το αμερικάνικο εργατικό κίνημα χωρίς να αναλαμβάνει μόνη ένα μεγάλο εγχείρημα, το οποίο αν η *Nummi* δουλέψει θα της φέρει, τουλάχιστον στα χαρτιά, κέρδη. Η Τζένεραλ Μότορς θα δει από πρώτο χέρι τις νεωτεριστικές κατασκευαστικές τεχνικές της Τογιότα. Το εργοστάσιο αξίας 70 εκαταμμυρίων δολλαρίων που έφτιαξαν οι γιαπωνέζοι είναι το πιο σύγχρονο της χώρας, απαιτώντας δύο εργάτες σε κάθε αλυσίδα για να διεκπεραιώσουν δουλειά που σε άλλα εργοστάσια χρειάζονται 10 ή 12 εργάτες. Στο τμήμα οξυγονοκόλλησης, ενώ πρώτα υπήρχαν 12 ρομπότ, τώρα χρησιμοποιούνται 149. Είναι αξιοσημείωτο το ότι μηχανές και μεταδοτές θα εισάγονται από την Τογιότα της Ιαπωνίας, στερώντας την Τζένεραλ Μότορς απ'το να πάρει μια ιδέα και γι'αυτή την τεχνολογία. Όμως χωρίς αμφιβολία το πιο σημαντικό όφελος θα υπάρξει από την έρευνα, αν μπορεί το ελαστικό γιαπωνέζικο σύστημα οργάνωσης της εργασίας να εφαρμοστεί και σ'αυτήν εδώ τη χώρα.

"Όσον αφορά το *UAW*, του δίνεται μια ευκαιρία να αποδείξει πως μπορεί να προσαρμοστεί στις αλλαγές που γίνονται στην αυτοκινητοβιομηχανία, και ότι υπάρχει κάτι που μπορούν να προσφέρουν στους εργάτες ακόμη και κάτω από το "συνεργατικό" γιαπωνέζικο σύστημα. "Πιστεύω ότι μια ευτυχής κατάληξη στις διαπραγματεύσεις εδώ θα είναι ένα συν στις προσπάθειές μας σε άλλα εργοστάσια", λέει ο Μπρους Λη, περιφερειακός υπεύθυνος του *UAW*. Αλλά μερικοί διερωτούνται μήπως το συνδικάτο έδωσε πάρα πολλά για να πετύχει αυτόν τον στόχο. "Ελπίζω οι εργάτες στις Ε.Π.Α να μπορέσουν να μάθουν πως να ελέγχουν το πλαίσιο της ομάδας αντί να ελέγχονται απ'αυτό, αλλά δεν είμαι αισιόδοξος", λέει ο Τζόε

Ρεγκάτσο, μέλος του *UAW* που ασχολείται με τις απολύσεις στα εργοστάσια που κλείνουν. "Μου φαίνεται απίστευτο ότι το συνδικάτο θα επιτρέψει σε ανθρώπους να πάνε στην Ιαπωνία και να μάθουν τεχνικές με τις οποίες απλά θα βελτιώσουν την διαδικασία υποβολής παραπόνων."

Η Κάθου μακ Φέρσον, ένα άλλο ενεργό μέλος του *UAW* επαναλαμβάνει τις κριτικές του Ρεγκάτσο. Στρέφει την προσοχή της στους 10.000 εργάτες της Τζένεραλ Μότορς στο Ντελαγουέρ και στην Τζώρτζια οι οποίοι θα χάσουν τις δουλειές τους καθώς η εταιρία θα καταργήσει το μοντέλο της Σεβρολέτ Σεβέτ για να προωθήσει τα Νόβας που παράγει στο Φρέμοντ. "Μπορεί να ξεπουλήσουν μέλη που έχουν δουλειές, λόγω κάποιας γενικής συμφωνίας", συμπληρώνει η Κάθου.

Αλλά ο Γουίλιαμ Άσρυ, σύνδεσμος εργατών και διεύθυνσης που διαπραγματεύτηκε την αναγνώριση του *UAW* από την *Nummi*, πιστεύει πως η συμφωνία επισφραγίζει την απαραίτητη αναγνώριση από το συνδικάτο ότι "είναι καιρός για νέες ιδέες στις εργασιακές σχέσεις. Ο Άσρυ, γραμματέας εργασίας κάτω από τον Νίξον, σημειώνει την γενική ικανοποίηση των υπαλλήλων από τον τρόπο που δουλεύει το εργοστάσιο, και πιστεύει πως το συνδικάτο πρέπει να κάνει μερικές παραχωρήσεις στους μισθούς και την αντιπροσώπευση σαν αντάλλαγμα για την "ικανοποίηση από την δουλειά και τον σεβασμό στο εργοτάξιο".

**ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ '74:
Η ΕΛΕΥΘΕΡΗ
ΕΚΡΗΣΗ**

Τον Ιούλιο του 1975 η γενική συνέλευση του *MFA* καθιέρωσε θεσμικά τη συμφωνία ανάμεσα στο *MFA* και το λαό. Επιδοκίμασε τη λαϊκή εξουσία σαν ένα μέσο αντίστασης ενάντια σε δεξιές επιθέσεις και σαν ένα τρόπο λύσης των οικονομικών προβλημάτων. Η συνέλευση επέλεξε ένα πολύπλοκο σύστημα σχέσεων ανάμεσα στο *MFA*, στην κυβέρνηση και τις οργανώσεις βάσης. Δίνοντας ένα ορισμό της λαϊκής εξουσίας, απαίτησε την αποκέντρωση της κρατικής μηχανής. Υπεράσπισε την μεταβίβαση της εξουσίας στις εργοστασιακές επιτροπές, στις επιτροπές γειτονιάς, στα κοινοτικά συμβούλια, στους συνεταιρισμούς, στις κολλεκτίβες καθώς και στην ένωση μικρών και μεσαίων αγροτών. Απαίτησε την ομοσπονδικοποίηση των τοπικών συνελεύσεων σε δημοτικά συμβούλια και των τελευταίων στην εθνική λαϊκή συνέλευση, που σαν σώμα θα αντικαθιστούσε την κυβέρνηση. Ο αναρχισμός είχε κάνει ξαφνικά την εμφάνισή του στον στρατό. "Οι σημερινοί νόμοι δεν είναι άκαμπτοι", συμπέρανε το *MFA*. "Η εφαρμογή τους εξαρτάται από τις τοπικές συνθήκες και το δυναμικό της επαναστατικής διαδικασίας".

Η απόφαση για την καθιέρωση της λαϊκής εξουσίας χωρετίστηκε με ενθουσιασμό από όλα τα αριστερά κόμματα. Μόνο το *CDS*, το *PPD* και το *PS* τάχθηκαν εναντίον. Στις 11 Ιουλίου το *PS* (Σοσιαλιστικό Κόμμα) αποφάσισε να φύγει από τον συνασπισμό. "Τι δουλειά έχει το *PS* σε μια κυβέρνηση που δεν κυβερνά;" ρώτησε ο Μάριο Σοάρες. "Δεν είναι η παραμονή μας ή όχι σ' αυτήν που θα καθορίσει αυτό που είναι η κυβέρνηση. Συμμετέχουμε σ' αυτήν για να κυβερνήσουμε. Από τη στιγμή που η κυβέρνηση δεν εκτελεί ή δεν μπορεί να εκτελέσει αυτό το σκοπό, δεν υπάρχει λόγος να παραμένουμε σ' αυτήν." Το *PS* αποφάσισε να διατηρήσει τις θέσεις του και μέσα στο εκλογικό σώμα. Κατηγόρησε το *PCP* σαν τον κύριο ύποκινητή πίσω από την κρίση στους κόλπους της εξουσίας και απαίτησε να δοθεί ένα τέλος σ' αυτό που αποκάλεσε σαν μια "κομμουνιστική δικτατορία".

Στις 16 Ιουλίου το *PPD* ακολούθησε όπως αναμενόταν τους σοσιαλιστές έξω από την 4η κυβέρνηση. Μόνο το *PCP* και το "μέτωπό του" το *MDP* έμειναν μαζί με κάποιους ανεξάρτητους στο συνασπισμό. Το *PS* επιδοκίμασε βασικά μερικούς από τους όρους που επέβαλλε το *PPD* προκειμένου να παραμείνει στην κυβέρνηση, αλλά έχοντας πάντα συνείδηση της εικόνας του στον κόσμο, το *PS* δεν είχε αρκετό θάρρος για να το πει ανοιχτά. Και τα δύο κόμματα επιθυμούσαν να παραμείνει η παλιά νομοθεσία περί τύπου (η οποία καθιέρωνε την εξουσία στο συντακτικό προσωπικό). Οι άλλες απαιτήσεις του *PPD* ήταν:

1. Συμμετοχή όλων των κομμάτων στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση.
2. Μια εφημερίδα (στο βορρά και στο νότο) για κάθε ένα από τα κόμματα του συνασπισμού.
3. Δημοσιοποίηση της θέσης του *PPD* σε σχέση με το συμβουλευτικό ντοκομέντο του *MFA*.
4. Έξωση όλων των καταληψιών από όλα τα σπίτια που είχαν καταληφθεί παράνομα.
5. Μη παρέμβαση του στρατού σε υποθέσεις που δεν τον αφορούν.
6. Ανάκληση όλων των συμβουλίων που δεν είχαν εκλεγεί σύμφωνα με τα πρόποντα.
7. Καθορισμός ημερομηνίας για τοπικές εκλογές.
8. Καθορισμός ορίων μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.
9. Εγγυήσεις για τους μικρομεσαίους ιδιοκτήτες.
10. Άμεση βοήθεια για τις βιομηχανίες κατασκευής υποδημάτων και για τις υφαντουργίες.

Φυσικά οι περισσότεροι απ' αυτούς τους όρους απορρίφθηκαν. Η μόνη παραχώρηση που έγινε, ήταν να κηρυχθούν παράνομες οι κατα-

λήψεις σπιτιών εξορίστων. Το *PPD* και το *PS* προσχώρησαν στην αντιπολίτευση η οποία, όπως χαρακτήρισε ένα ανακοινωθέν από το *PRP-BR*, ήταν η θέση που τους άρμοζε.

Η κατάρρευση του συνασπισμού είχε εσωτερικό και εξωτερικό αντίκτυπο. Τα κόμματα της 2ης Διεθνούς (ειδικά οι σοσιαλιστές της Ισπανίας, της Ιταλίας και της Γαλλίας) έρριξαν το φταῖσιμο στο *PCP*. Η Γαλλία πρόβαλλε βέτο στην ΕΟΚ σχετικά με μια βοήθεια προς την Πορτογαλία. Στην Πορτογαλία οι έχθρες και οι ταξικοί αγώνες εντάθηκαν. Ο επίσκοπος της πόλης *BRAGA* στο Βορρά συγκάλεσε μια διαδήλωση, στην οποία πήραν μέρος 10.000 καθολικοί. Γραφεία αριστερών ομάδων και τα κεντρικά γραφεία του *PCP* δέχθηκαν επιθέσεις σ' όλη τη χώρα. Οι 400 μαοϊστές που συνελήφθησαν από την *COPCON* στις 28 Μαΐου αφέθηκαν ελεύθεροι χωρίς όρους.

Ο Αρνάλντο Μάρτος, ο ηγέτης του *MRPP* καυχιόταν "πως η κυβέρνηση χρειαζόταν το *MRPP* για να υποτάξει την αντίδραση". Στις 15 Ιουλίου, 20.000 άτομα πήραν μέρος σε μια διαδήλωση απαιτώντας την παραίτηση του Βάσκο Γκονσάλες. Η ηγεσία του *PS* αφηνδιασμένη από τη δεξιά στροφή που επιχειρούσε το κόμμα της, προσπάθησε να ηρεμήσει τα πλήθη που φώναζαν τώρα "ο λαός δεν είναι με το *MFA*" και "ο Οτέλο να πάει στην Μοζαμβίκη. Δεν είναι Πορτογάλος". Ο Σοάρες αναγκάστηκε να ξανααναγγείλει τη "συμμαχία" με το *MFA* και να ξεχάσουμε, πως χωρίς το *MFA* δεν θα είχε υπάρξει 25η Απρίλη". Ισχυριζόμενος πως οι σοσιαλιστές δεν ήταν μια νέα "σιωπηλή μειοψηφία", δήλωσε πως η θέληση του λαού θα "φανεί στις εκλογές" και θα γίνει σεβαστή.

Στις 16 Ιουλίου, σε μια διαδήλωση που συγκαλέστηκε στη Λισσαβόνα από τις *Inter-Comissoes* (την ομοσπονδία επιτροπών γειτονιάς των παραγωγούλων) πήραν μέρος 3 τάνκς και οπλισμένοι στρατιώτες. Ήταν η πρώτη φορά που στρατιωτικοί εν σολή πήραν μέρος μ' αυτό τον τρόπο στη λαϊκή διαδήλωση. "Όταν οι διαδηλωτές είδαν μπροστά τους τα τάνκς του *RAL-1* και του *RIOQ* άρχισαν να τραγουδάνε: "Αγρότες και εργάτες, στρατιώτες και ναύτες, ενωμένοι θα νικήσουμε". Τα στρατεύματα αποκρίθηκαν μέσα από τα μεγάφωνα τους "οι στρατιώτες του *RAL-1* ήρθαν να υποστηρίξουν τον αγώνα σας". Οι επευφημίες ήταν εκκωφαντικές. Ανεβασμένοι πάνω στα τεθωρακισμένα οι διαδηλωτές συνέχισαν την πορεία τους μέσα στους δρόμους της Λισσαβόνας.

"Πρέπει να ξεπεράσουμε τον ψεύτικο διχασμό που δημιούργησαν ανάμεσά μας οι αντεπαναστάτες, οι κοινοβουλευτικοί, οι διανοούμενοι στο λαό. Πρέπει να ενώσουμε τους αληθινούς επαναστάτες, να αφήσουμε πίσω μας το στείο σεχταρισμό. Τα εργατικά συμβούλια είναι τα όργανα αυτά που θα προωθήσουν και θα αναπτύξουν τον επαναστατικό αγώνα. Πρέπει να δώσουμε ένα τέλος σ' αυτή την κυβέρνηση της ταξικής συνεργασίας, μια κυβέρνηση που δεν μπορεί να τα βγάλει πέρα, να αντιμετωπίσει τα προβλήματά μας. Η κυβέρνηση συντηρεί μέσα στους κόλπους της αυτούς που συνομωτούν, αυτούς που διατάζουν, αυτούς που δεν θέλουν την επανάσταση. Και η αστική βουλή πρέπει να καταργηθεί, γιατί υπάρχει για να δίνουν τα χέρια οι φασίστες του *CDS*, οι δεξιοί του *PPD* και οι ψευτοσοσιαλιστές, με σκοπό να σταματήσουν τις επαναστατικές διαδικασίες. Η ενότητά μας θα τους πετάξει στους σκουπιδοκονεκεδες της ιστορίας."

Μια πορεία στη Λισσαβόνα, που προτάθηκε από το *PS* και προγραμματίστηκε για τις 18 Ιουλίου, καταγγέλθηκε από πολλές αριστερές ομάδες. Οι φήμες οργιάζαν. Στις 18 Ιουλίου στήθηκαν οδοφράγματα σ' όλη τη χώρα, για να εμποδίσουν την αναμενόμενη πορεία. Οπ-

λισμένοι στρατιώτες φρουρούσαν τους κύριους δρόμους και όλες οι εισοδοί στην πόλη είχαν κλείσει. Πάνω στη γέφυρα της 25ης Απριλίου, οι άνθρωποι που γύριζαν από τις παραλίες εξέφραζαν έντονα τη δυσαρέσκεια τους, σχηματίζοντας ουρές, ενώ νεαροί μαχητές ερευνούσαν τα αυτοκίνητά τους. Η πορεία δεν έγινε ποτέ: το PS προχώρησε στο σκοπό του με πλάγιο τρόπο. Στις 28 Ιουλίου 1975 ο Μάριο Σοάρες έβγαλε ένα λόγο, ο οποίος αν είχε γίνει από κάποιον άλλο, όχι τόσο φανερά συμβιβασμένο θα μπορούσε να 'ταν πραγματικά πολύ αποτελεσματικός.

ο αγώνας των αυτόνομων εργατών

Η υποστήριξη του MFA στους νέους θεσμούς της λαϊκής εξουσίας και οι στιγμιαίες επιτυχίες της εργατικής τάξης προώθησαν τη συνέχιση του αγώνων. Έγινε εκκαθάριση του προσωπικού ενός ιδρύματος που διευθυνόταν από την καθολική εκκλησία. Ήταν ένα γηροκομείο στη πόλη Σετουμπάλ. Οι τρόφιμοι (με τη βοήθεια κι άλλων εργατών) πέταξαν έξω έξι φραγκισκανές μοναχές, οι οποίες κατηγορήθηκαν για "απάνθρωπη συμπεριφορά". Οι γέροι τρόφιμοι είχαν πολύ κακή σίτιση και μερικοί φορούσαν ελάχιστα ρούχα ή και τίποτα. Παρ'όλο που πλήρωναν 1.000 εσκούδος το μήνα για τον καθαρισμό του ρουχισμού. Ο ντόπιος πληθυσμός, αναστατωμένος για τις αποκαλύψεις αυτές, άρχισε να ξεκαθαρίζει το μέρος...

Το αίσθημα ενάντια σε κάθε χειραγώγηση ήταν τόσο έντονο, που κάθε ομάδα, κόμμα ή οργάνωση προσπάθησε να μειώσει, να περιορίσει το ρόλο του. Αλλά αυτό και μόνο τους βοήθησε να καλύψουν ακόμα καλύτερα τους ελιγμούς τους. Όταν δύο "μη - κομματικές" διαδηλώσεις διασταυρώθηκαν στις 4 Ιουλίου, πολλοί εργάτες ρώτησαν γιατί δεν γινόταν κοινή πορεία, αφού τα αιτήματα και των δύο φαίνονταν παρόμοια. Οι πορείες σταμάτησαν, ενώ οι κρυμμένοι "ηγέτες" κάθε μιάς εμφανίστηκαν για να συζητήσουν αν οι πορείες θα ενωθούν ή όχι. Οι διαδηλωτές παρέμειναν παθητικοί, χειραγωγημένοι και θλιμμένοι. Είχαν ή δεν είχαν έρθει σε μια μη - κομματική ταξική διαδήλωση. Τότε γιατί να μην ενωθούν οι δύο πορείες;

Πραγματικά, γιατί όχι; Η απάντηση βρισκόταν στον εκρηκτικό πολλαπλασιασμό των μεσσιανικών πρωτοποριακών ομάδων μετά τις 25 Απριλίου. Αυτός ο πολλαπλασιασμός είχε σχέση με δύο βασικούς παράγοντες. Βλέποντας πως ριζοσπαστικές αλλαγές μέσα από τους επίσημους δρόμους ήταν αδύνατες, οι επαναστάτες προτίμησαν σαν ευκολότερη εκλογή τον μπολσεβικισμό από την αυτοοργάνωση. Αυτό όμως αντικατόπτρισε τη διεύθυνση της αστικής ιδεολογίας, της οποίας η θεώρηση για την κοινωνία ήταν μια "φυσική" διαίρεση ανάμεσα σε διευθυντές και διευθυνόμενους. Αυτή η θέση είχε διαποτίσει βαθιά την αριστερά, όπου υπήρχε η άποψη της λενινιστικής σκέψης πως οι εργάτες μπορούσαν να αναπτύξουν μόνο μια τρέιντιγιουνιονική συνείδηση. Οι ομάδες που ήταν περισσότερο μέσα στα πράγματα, καθώς αισθάνθηκαν την αντίδραση του κόσμου ενάντια στη χειραγώγηση, αποπειράθηκαν να μειώσουν το ρόλο τους και να αποκτήσουν μια πιο άμεση επαφή με τις εργατικές οργανώσεις, προσπαθώντας να τις εξουσιάσουν από τα μέσα.

Βέβαια όχι πάντα, όπως δείχνει το παρακάτω επεισόδιο: Μερικοί μαοϊστές διαδήλωναν στο Πόρτο, φωνάζοντας "Viva o Grito do Povo" ("Ζήτω η Κραυγή του Λαού", που ήταν το όνομα της εφημερίδας τους). Μια ομάδα εργατών παίρνοντας μέρος στη διαδήλωση και ακούγοντας λάθος το σύνθημα άρχισε να φωνάζει - χωρίς αμφιβολία όμως εκφράζοντας έτσι τις ελπίδες τους για το μέλλον - "Viva o Rico Povo" ("Ζήτω οι άνθρωποι που πλουτίζουν"). Όταν οι κομματικοί

Ο πορτογαλικός στρατός: δυτική πτέρυγα του ΝΑΤΟ (όπως τον είδε η Frankfurter Allgemeine - Νοέμβρης 1975)

μαχητές εξήγησαν πως λέγαν λάθος το σύνθημα οι εργάτες απάντησαν: "Και λοιπόν, τι πειράζει; Είναι καλά να φωνάζει κανείς!" Θα μπορούσαν μάλιστα να είχαν προσθέσει: "και που είναι και πιο αληθινό, έτσι κι αλλιώς."

Το πραγματικό κίνημα εξελίχθηκε σημαντικά κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού του 1975. Στην Μαρίνχα Γκράντε 700 εργάτες κατέλαβαν την υαλοβιομηχανία του Μανουέλ Περέιρα Ροντάο. Έδωξαν τη διοίκηση και ανέλαβαν το συγκρότημα μόνοι τους. Το Υπουργείο Εργασίας πλήρωσε ένα μέρος από τους καθυστερημένους μισθούς και έδωσε μια βοήθεια 3 εκ. εσκούδος. Οι εργάτες απόρριψαν κάθε κομματικό έλεγχο μέσα στο εργοστάσιο. Οι εγκαταστάσεις Γιογκούρτ Μπον Ντία καταλήφθηκαν από 19 εργάτες, οι οποίοι καθιέρωσαν ένα σύστημα αυτοδιεύθυνσης. Η κυβέρνηση δεν έστειλε βοήθεια. Η εταιρία Τουριάγκα, με τουριστικά και αγροτικά συμφέροντα, έδωσε κι αυτή τη διοίκησή της. Ούτε και εδώ δεν δόθηκε κυβερνητική βοήθεια. Στις 10 Ιουνίου, 150 εργάτες ήρθαν στη Λισσαβόνα και άρχισαν απεργία πείνας μπροστά στην κατοικία του πρωθυπουργού στο Σάο Μπέντο για "να δείξουν ποιά είναι η χώρα τους".

Το Μάιο του 1975 στο Ουντάς ντα Σέιρα οι 1.100 υφαντεργάτες της Πεντεάντα και γειτονικών εταιριών που ανήκαν στους αδερφούς Γκάρεττ, αποφάσισαν να δημιουργήσουν μια εργατική επιτροπή και να αναλάβουν τη διοίκηση. Αφού απαίτησαν βοήθεια από την κυβέρνηση οι Γκάρεττ (ένας από τους οποίους ήταν αντιπρόσωπος του ANP), συναντήθηκαν με την επιτροπή και τον υπουργό εργασίας που ανήκε στο PCP, ο οποίος προσπάθησε να τους συμβιάσει. Οι εργάτες άρχισαν απεργία και οι συνουμλίες διακόπηκαν. Ένα αγρόκτημα 300 εκταρίων που ανήκε σ'αυτούς τους αδερφούς, καταλήφθηκε από τους αγρότες, οι οποίοι δημιούργησαν ένα συνεταιρισμό. Η COP-CON έστειλε 11 στρατιώτες για να προστατεύσουν την κατάληψη. Οι αδερφοί Γκάρεττ δήλωσαν στους εργάτες της υφαντουργίας, πως

εξαιτίας της κατάληψης του αγροκτήματος οι μισθοί δεν μπορούσαν να πληρωθούν. Επακολούθησε ένας σχετικός διχασμός ανάμεσα στους εργάτες της βιομηχανίας και του αγροκτήματος (μαχητικά στελέχη του *FEC-ml* έπαιξαν ένα ρόλο σ' αυτό, υποστηρίζοντας τους αγρότες). Η εργατική επιτροπή του αγροκτήματος μαζί με τους 11 στρατιώτες αποφάσισε να βαδίσει ενάντια στα αφεντικά. Μετά από μια συνάντηση ανάμεσα στις δύο εργατικές επιτροπές, βρέθηκε μια λύση: οι εργάτες του εργοστασίου θα πλήρωναν τους μισθούς στους αγρότες, όσο χρόνο οι τελευταίοι δεν θα'παναν οικονομική βοήθεια από το *IRA*. Και οι δύο καταλήψεις είχαν καθολική λαϊκή υποστήριξη. Το σπίτι των αφεντικών κλείστηκε μέχρι που να συνταχθεί μια απογραφή του *IRA*. Το σπίτι του αρχιεργάτη καταλήφθηκε από τους εργάτες. Ανάμεσα στα πράγματα που βρέθηκαν ήταν φτηνά αστυνομικά μυθιστορήματα και χειριρίδια του "Πώς να γίνεται Κάποιοσ". Οι αδερφοί Γκάρρετ τράπηκαν σε φυγή: στην Ισπανία. Οι εργάτες του αγροκτήματος αναπαράστησαν την ιστορία του αγώνα τους μπροστά στο κινηματογραφικό επιτελείο του *PCP Cinequanon*. Το φιλμ προβλήθηκε στο πορτογαλικό τηλεοπτικό δίκτυο για να προπαγανδίσει τον τύπο της ενότητας "στρατιώτη-εργάτη" που προωθούνταν εκείνο τον καιρό.. Δεν κατάφερε όμως να αναφερθεί στον αρχηγό του *FEC-ml* που έπαιξε ενεργό ρόλο σ' όλο το διάστημα των κινητοποιήσεων. Όταν μοιράζονταν οι ρόλοι, κανένας δεν ήθελε να παίξει το κομμάτι των αδερφών Γκάρρετ, του υπουργού εργασίας και ιδιαίτερα του τελευταίου. Κατά ειρωνεία της τύχης το πρόσωπο που έπαιξε το ρόλο του υπουργού ήταν αυτός ο ίδιος ο αρχηγός του *FEC-ml* της περιοχής ο Ζε ντε Ολιβείρα.

Κοντά στο Άβο, το εργοστάσιο του Μανουέλ Ντίνις Ντίας, που έδινε δουλειά σε 40 εργάτες, έγινε αυτοδιευθυνόμενο. Στο Πόρτο, η εταιρία συνθετικών υλών Μανουέλ Εσπεράντσα Βιέϊρα με 60 εργάτες, ακολούθησε τον ίδιο δρόμο. Το ίδιο και το εργοστάσιο μισκότων του Γκουετάρρα ντε Ρουιμπάλ (με 90% μεξικανικό κεφάλαιο και 55 εργάτες). Η εταιρία Γκλόμα Μίνιγγκ στην Λούλε, με 100 εργάτες, έγινε κι' αυτή αυτοδιευθυνόμενη και πήρε 500.000 εσκούδος βοήθημα από την κυβέρνηση. Στην Σετουμπάλ, οι εργάτες του εργοστασίου Σαπάκ (το οποίο παρήγαγε λυπαντικά και αγροτικά προϊόντα) απήγαγαν δύο μέλη της διοίκησης και τα κράτησαν για να "δείξουν στην κυβέρνηση πόσο άσχημη ήταν η κατάσταση. Η εταιρία αυτή είχε σκοπό να μεταφερθεί στις Βρυξέλλες.

Στην Εβόρα, το καφέ Αρκάντα (ένα πολυσύχναστο εστιατόριο με 47 εργαζόμενους) καταλήφθηκε γιατί δεν έδινε τους οφειλόμενους μισθούς. Οι εργαζόμενοι άρχισαν να διευθύνουν το εστιατόριο μόνοι τους, παίρνοντας τελικά ένα κυβερνητικό δάνειο 175.000 εσκούδος. Το ξενοδοχείο Μπαλιέρα, στο Σάργκες, καταλήφθηκε στις 11 Ιουνίου και διευθύνθηκε από το προσωπικό του.

Αυτοί είναι μόνο μερικοί από τους εκατοντάδες αγώνες που έγιναν σ' όλη τη χώρα. Στις αρχές του Αυγούστου 1975 υπολογιζόταν πως γύρω στα 380 εργοστάσια είχαν γίνει αυτοδιευθυνόμενα. Αξίζει να δώσουμε ένα συγκεκριμένο παράδειγμα και να δούμε μερικά από τα πρακτικά προβλήματα που αντιμετωπίστηκαν.

Η υφαντουργία Εμπρέσα Φαμπρίλ ντε Μάλχας στην Κοϊμπρα είχε ένα εργατικό δυναμικό 32 ατόμων. Ένας εργάτης μίλησε γι' αυτά που έγιναν:

"Την εποχή των γεγονότων της 25ης Απρίλη είχαμε μια τετραήμερη εργάσιμη εβδομάδα. Ο μικρότερος μισθός (3.300 εσκούδος) θεσπίστηκε τον Μάιο του 1974. Το αφεντικό τότε αποφάσισε να κλείσει το εργοστάσιο. Οι εργάτες δεν το ανέχτηκαν. Το εργοστάσιο καταλήφθηκε και οργανώσαμε φρουρές με βάρδιες για την προστασία

του. Τον Ιούλιο αποφασίσαμε να πουλήσουμε το υπάρχον στοκ για να πληρωθούν οι μισθοί. Η συνέταιρος του αφεντικού, Μαρία Κλάρο, μας συμμερίστηκε. Μετά τις 11 Μαρτίου οι γυναίκες οργάνωσαν νυχτερινές φρουρές, γιατί φοβόντουσαν ότι κάτι κακό θα γινόταν. Η Μαρία μας βοήθησε να ανοίξουμε το αρχείο χωρίς να προκληθούν ζημιές. Οι περισσότεροι από τους εργάτες πίστευαν πως το αφεντικό, ο Αίβες ντε Ατσεβέντο θα 'πρεπε να συλληφθεί. Η *MFA* τον συνέλαβε στις 15 Μαΐου 1975."

Βοήθεια προσφέρθηκε από τα υφαντουργικά συνδικάτα και την *Intersindical*, μα οι εργάτες πίστευαν πως η *Intersindical* ήταν μια *cupula** ή μια κλίκα. Κριτίκαραν επίσης τον υπουργό εργασίας του *PCP*, για την νομικιστική πολιτική του. Αισθανόντουσαν πως το *CT* ήταν πολύ πιο κοντά τους απ' ότι το συνδικάτο τους. Η ίδια η εταιρία είχε πολλά και διάφορα προβλήματα: όλη η υφαντουργία στη Πορτογαλία βρίσκονταν σε κρίση, γιατί οι ασιατικές χώρες παρήγαγαν φθηνότερα προϊόντα.

Το *CT* είχε εκλεγεί από διάφορα τμήματα του εργοστασίου. Αρχικά περιλάμβανε 10 μέλη κι αργότερα 5. Δημιουργήθηκε μια "επιτροπή διεύθυνσης" που περιλάμβανε και την Μαρία Κλάρο. Η επιτροπή έπρεπε να παρουσιάζει κάθε βδομάδα τις αναφορές της στην ολομέλεια των εργατών. Συζητήθηκε η ιδέα της δημιουργίας μιάς εταιρίας με μερίδα, αλλά απορρίφθηκε. Οι εργάτες δεν ήθελαν να γίνουν "μικρά αφεντικά". Υπήρξαν συνομιλίες με τον υπουργό εργασίας για μια βοήθεια 180.000 εσκούδος, με την οποία υπήρχε η ελπίδα να δημιουργηθούν άλλες 10 θέσεις εργασίας, συμπεριλαμβανομένης και μιάς θέσης φύλακα που θα αναλάμβανε την προστασία των βαρδειών. "Μας δώσαν ένα σωρό υποσχέσεις, αλλά από χρήματα τίποτα." Η Μαρία Κλάρο διαφεύσθηκε σε πολλά σημεία που αφορούσαν τη λειτουργία του εργοστασίου, συμπεριλαμβανομένης και της ιδέας της να γίνουν όλοι οι εργάτες συνέταιροι καθώς και τη δημιουργία κέρδους που θα μοιράζεται. Οι εργάτες πίστευαν πως το πρόβλημα δεν ήταν η εργατική συμμετοχή, αλλά η εργατική διεύθυνση. Αλλά είχαν επίσης συνείδηση των περιορισμών μιάς τέτοιας πρόθεσης σε μια καπιταλιστική κοινωνία. Δεν είχαν άλλη ιδέα για να δώσουν μια λύση σ' αυτή την αντίφαση, παρά μόνο με την "ένωση όλων των επαναστατών εργατών και των κοινών αγώνων τους". Αλλά αυτό θα σήμανε την ανατροπή του συστήματος.

Αυτό το πρότυπο των εργατικών αγώνων ήταν αρκετά τυπικό σε εργοστάσια τέτοιου μεγέθους (εξαιρέση ήταν η συνεργασία της πρώην συνεταιρου με τους εργάτες). Οι εργάτες είχαν απόλυτη συνείδηση της ζωής σε μια καπιταλιστική κοινωνία και το να είναι αναγκαίο να υπακούουν σ' όλους τους νόμους της οικονομίας της αγοράς που τους επιβάλλονται. Επανειλημμένα απόρριψαν τις ελιτίστικες οργανώσεις που εισχωρούσαν μέσα στις γραμμές τους, είτε με σκοπό να χειραγωγήσουν τον αγώνα τους, είτε για να τους πουν πως είναι εκμεταλλευόμενοι και πως πρέπει να καταργήσουν το μισθολογικό σύστημα.

Υπήρξαν πολλές περιπτώσεις αντιπροσώπων που πετάχτηκαν έξω από τους εργάτες ή ακόμα και η ανάκληση όλου του *CT* κατά τη διάρκεια γενικών συνελεύσεων. Στο εργοστάσιο "Πρόβόμι" (ένα εργοστάσιο βοδινών τροφών) εκδιώχθηκε όλο το *CT*, γιατί προστάθηκε να κρύψει πληροφορίες από τους εργάτες και να αυξήσει τους μισ-

cupula: ήταν ένας πολυχρησιμοποιημένος όρος σε εργατικούς και λογοτεχνικούς κύκλους. Δεν είναι δυνατή μια ακριβής απόδοση στα Ελληνικά. Η λέξη υπονοεί πως μια μικρή ομάδα ελέγχει και χειραγωγεί μια οργάνωση ενάντια στη θέληση των μελών της.

θούς των μελών του. Εξαιτίας της κρίσης και της γενικής πολιτικής κατάστασης ήταν δύσκολο για τα CT να καθιερωθούν στα μικρότερα εργοστάσια σαν οι "νέοι διευθυντές" ή να διαχωριστούν σε μεγάλο βαθμό από τους εργάτες που τους είχαν εκλέξει.

η inter-empresas και οι ενώσεις

Τον Ιανουάριο του 1975 σχεδόν όλες οι αριστερές ομάδες υποστήριξαν τον αγώνα για την "unicidade" (μονολιθική μορφή ένωσης). Σύντομα έγινε φανερό (ακόμα και σ'αυτές) πως αυτή η οργανωτική μορφή σήμανε κυριαρχία της Intersindical και του PCP. Εν τω μεταξύ ο ρεφορμισμός της Intersindical μαζί με ξεκάθαρες επιθέσεις σε συγκεκριμένους αγώνες της εργατικής τάξης (Timex, CTT, Mabor, TAP, Jornal do Comercio, Caris κ.ά.) έκανε τους εργάτες να παραμεινούν στα CT.

Η διαδήλωση της 7ης Φεβρουαρίου 1975 με αφορμή την αύξηση της ανεργίας και μια πιθανή απειλή του NATO, ήταν το κορύφωμα των συναντήσεων μεταξύ διαφόρων CT. Μετά από αυτό η Inter-empresas — η οποία και είχε καλέσει στη διαδήλωση — έχασε τη δύναμή της και για σημαντικούς λόγους. Ήταν ο πιο κατάλληλος χώρος ύπαρξης για κάθε "πρωτοποριακό" κόμμα. Κάθε λενινιστική ομάδα (ακόμα και μερικές αόρατες) συνέβαλε στην Inter-empresas προσφέροντας χρυσό και λάσπη. Η Inter δεν ένοαν κανέναν και είχε πολύ μικρή σχέση με τον τρεντινιουνισμό. Ένα ευφύες σύνθημα σ'ένα τοίχο (Inter: 2 — Sindical. 0) συνόψιζε πολύ καλά την κατάσταση σ'αυτή την παλαβή για το ποδόσφαιρο χώρα.

Κατά πρώτο, συγκεκριμένοι αντιπρόσωποι της Intersindical (οι οποίοι είχαν εκλεγεί επίσης στα αντίστοιχα τους CT) προσπάθησαν να δημιουργήσουν ένα μπλόκ μέσα στην Inter-empresas. Μέσω αυτών το PCP αποσκοπούσε στο να προωθήσει τις θέσεις του πάνω στον αγώνα για την παραγωγή ή μέσα από τις πύλες της ίδιας της Inter-empresas. Το αποτέλεσμα ήταν πως πολλά CT σταμάτησαν να στέλνουν αντιπροσώπους στις γενικές συνελεύσεις. Αυτό διευκόλυνε τη χειραγώγηση της Inter-empresas από αντιπροσώπους του PCP ή άλλους λενινιστές (PRP-BR, MES, MRPP, FEC-m) και συνέβαλε στον περαιτέρω μάρσαμό του.

Τα CT αντιπροσώπευαν περισσότερο τους εργάτες. Λειτουργούσαν παράλληλα με τις ενώσεις. Οι ενώσεις, όπως ήδη υπογραμμίστηκε, ήταν πολυάριθμες και αναποτελεσματικές, εκτός από συγκεκριμένους δυναμικούς "ηγέτες" ή "προσωπικότητες". Στην TLP (η τηλεπικοινωνιακή εταιρία) μόνο δύο μέλη από τα 14 του CT ήταν αντιπρόσωποι της ένωσης. Αυτό ήταν χαρακτηριστικό για πολλές επιχειρήσεις. Μέσα στην TLP υπήρχαν τριάντα δύο διαφορετικές ενώσεις, χωρίς όμως μια πραγματική ενότητα.

Παρόλη τη δημοκρατική τους φύση, τα περισσότερα CT ήταν δυνατόν να χειραγωγηθούν από τον οποιονδήποτε που αποσκοπούσε να τα "τσακώσει" και να τα χρησιμοποιήσει σαν πολιτική βάση για τον αγώνα μέσα στην Inter-empresas.

Στο Efacec-Inel οι μαοϊστές δούλεψαν σκληρά. Καθώς εκλέχθηκαν στο Jornal de Greve εξασφάλισαν ένα σταθερό ριζωμά τους μέσα στη βιομηχανία. Η θέση τους παρουσιάστηκε ξεκάθαρα στο τεύχος Νο. 55 (6 Ιουλίου 1975) της εφημερίδας: "Το γεγονός πως στην Πορτογαλία δεν υπάρχει ένα πραγματικό μαρξιστικό λενινιστικό κόμμα δεν θα πρέπει να εμποδίζει τη δράση των αληθινών κομμουνιστών και αναστατών στις ενώσεις. Το να εγκαταληφθούν οι ενώσεις στα χέρια των ρεφορμιστών είναι μια πέρα για πέρα αναρχική θέση..."

Οι μαοϊστές είχαν μια προοπτική έλεγχου των ενώσεων. Ήθελαν την δική τους, πιο "ριζοσπαστική" παραλλαγή της Intersindical. Για να επιτευχθεί αυτό χρειάζονταν ένα σκαλοπάτι. Κι αν κάτι τέτοιο δεν τους προσφερόταν αμέσως, δημιουργούσαν κάποιο "τσακόνοντας" μερικά CT και χρησιμοποιώντας τα σαν όργανά τους στον αγώνα για την εξουσία. Ενώ το PCP χρησιμοποιούσε την πιο λαϊκή γλώσσα που μπορούσε να διανοηθεί κανείς, το MRPP χρησιμοποιούσε συνθήματα προσανατολισμένα περισσότερο προς τους εργάτες. Σε τελευταία ανάλυση και οι δυο προσεγγίσεις ήταν παρόμοιες.

Το MRPP δεν ήταν η μόνη οργάνωση που αποσκοπούσε να "τσακώσει" ή να χειραγωγήσει την Inter-empresas. Όλες οι οργανώσεις το ίδιο έκαναν. Η Siderurgia (τα μεγάλα έργα τήξεως σιδήρου λίγο πιο έξω από τη Λισαβόνα) είχε 4.200 εργάτες. Κατά τη διάρκεια του Ιουνίου και του Ιουλίου του 1975 η UDP απόκτησε εκεί ένα πάτημα. Μετά από αυτό η ιδεολογία της UDP συνδέθηκε μ'αυτήν του CT της Siderurgia μέσα στην Inter-empresas.

Στις 4 Ιουνίου 1975 η γενική συνέλευση της Inter-empresas άκουσε μια πρόταση αντιπροσώπου του Efacec για τη δημιουργία μιάς νέας Inter-empresas. Ό,τι δεν μπορούσαν να κάνουν μερικοί μαοϊστές μέσα από τον έλεγχο της Γραμματείας, προσπαθούσαν να το πετύχουν μέσα από τη δημιουργία μιάς νέας οργάνωσης κάτω από το ίδιο όνομα. Μία αντιπρόσωπος της Melka (υφαντουργία) ανέλυσε τη συμμετοχή της Inter-empresas στην διαδήλωση που συγκλήθηκε από μαρξιστικές - λενινιστικές ομάδες τη Πρωτομαγιά. Κριτίκαρε τη Γραμματεία

πως δεν κοινοποίησε το θέμα της συνέλευσης για τη διαδήλωση και πως δεν είχε καθορίσει τους επιτηρητές. Άλλες κριτικές στη Γραμματεία έγιναν, γιατί δεν είχε φέρει σε επαφή τους οργανωτές της διαδήλωσης μεταξύ τους για να επιμείνουν στα συνθήματα για τα οποία είχε αποφασίσει η *Inter-Empresas* ("Όχι άλλες απολύσεις, όλοι να αποκατασταθούν επαγγελματικά" και "Ναι στις 40 ώρες την εβδομάδα, όχι στις 45 !"). Αυτά είχαν αντικατασταθεί στη διαδήλωση με το σύνθημα: "Ενάντια στην ανεργία: 40 ώρες τη βδομάδα". Το γεγονός αυτό προκάλεσε προστριβές.

Οι κριτικές αυτές οδήγησαν στην απαίτηση για την αναδιοργάνωση της Γραμματείας. Παρουσιάστηκαν διαφοροποιήσεις για το πώς θα αντιπροσωπευθούν μερικές ομάδες της εργατικής τάξης. Οι αντιπρόσωποι του *Efacec* που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην *Inter-Empresas* κατά τη διάρκεια της μικρής της ιστορίας, δεν κατάφεραν να επιβάλουν τις απόψεις τους στους άλλους αντιπροσώπους. Πάνω σ' αυτό το σημείο ανακοινώθηκε από έναν αντιπρόσωπο της *CCDT* ("επιτροπή για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των εργατών"). Ήταν μια από τις επιτροπές που δημιουργήθηκαν στο *Efacec* μετά την απεργία του), πως μερικοί εργάτες του *Efacec* θα συναντιόντουσαν για να αναθεωρήσουν τις θέσεις τους σε σχέση με την *Inter-Empresas*.

"Έτσι λοιπόν σύντροφοι, αυτό που συμβαίνει —κι έχουμε αποδείξεις γι' αυτό— είναι πως οι αντιπρόσωποι του *Efacec-Inel* αποσκοπούν σκόπιμα να δημιουργήσουν μια διάσπαση στις γραμμές της *Inter-Empresas* και ήδη σκέφτονται να οργανώσουν μια άλλη *Inter-Empresas*.

Αυτοί οι αντιπρόσωποι του *Efacec* θα συνεχίσουν τον "αγώνα" τους μέχρι τέλους: τη δημιουργία μιάς άλλης *Inter-Empresas*. Προσπαθούν να διχάσουν τους εργάτες με το να έρχονται σε επαφή και να συναντούν άλλους συντρόφους ή *CT*. Εξάλλου, παίρνοντας το όνομα *Inter-Empresas*, ισχυρίζονται πως αυτή τέλειωσε πια. Λένε πως η νέα οργάνωση θα 'ναι ο καρπός της προηγούμενης. Την ίδια στιγμή σκυφαντόν αγωνιστές της εργατικής τάξης. Όλα αυτά δείχνουν το σημείο που έφτασαν αυτοί που λένε πως είναι φίλοι των εργατών, αλλά στη πραγματικότητα κάνουν τα αδύνατα δυνατά να τους διχάσουν. Αφού μέχρι τώρα δεν έγινε τίποτα ακόμα, μπορούμε να ρωτήσουμε γιατί και για ποιανού συμφέροντα προσπαθούν να διασπάσουν την οργάνωση, της οποίας και οι ίδιοι είναι μέλη."

Το όνομα της/του συντρόφου από την *Sotechica* (μία ηλεκτρονική εταιρεία στη Λισσαβόνα) που ανέφερε αυτή η συνάντηση δεν θα γίνει ποτέ γνωστό. Αυτός ή αυτή είχε χωρίς αμφιβολία ανταπάτες περί "επαναστατικών ενώσεων", αλλά η περιγραφή της συνάντησης της *Inter-Empresas* χτύπησε το μαχαίρι στο κόκαλο. Η *Inter-Empresas* είχε χειραγωγηθεί από ομάδες των *CT* με παρόμοιες κομματικές πεποιθήσεις. Οι αριστερές φατρίες έβαλαν τα δυνατά τους ώστε να καταπνίγει η αυτονομία τους.

Αυτό επαναλήφθηκε πολλές φορές. Αντιπρόσωποι των *CT* θα εμφανίζονταν σε συναντήσεις της *Inter-Empresas* κάνοντας ανακοινώσεις κόμματος. Εδώ είναι μια με κάποια ελαφρά διαφορετική απόχρωση:

"Η εργατική τάξη δεν μπορεί να κρυφτεί από την πολιτική. Σε αντιδιαστολή με τους φασίστες, τα *CT* ισχυρίζονται πως η πολιτική πρέπει να μπει μέσα από τις πύλες των εργοστασίων. Τα *CT* γνωρίζουν πως μπορούν να αναλάβουν την εξουσία μόνο άμα είναι συνειδητά. Ξέρουν που βρίσκονται τα συμφέροντά τους. Αυτό είναι διαφορετικό από την υπεράσπιση ενός πολιτικού κόμματος, και αυτό είναι κάτι που δεν θα 'καναν.

Τα *CT* είναι όργανα που μπορούν να δράσουν αυτόνομα ενάντια στην μπουρζουαζία και το κεφάλαιο. Σε αντιδιαστολή με τις ενώσεις, δεν καθορίζονται από τους νόμους του συστήματος. Τα *CT* θα 'πρεπε

να 'ναι ενάντια στις ενώσεις ή τουλάχιστον να τις παρακάμψουν ή ακόμα να καθιερωθούν τα ίδια σαν παράλληλες οργανώσεις. Τα *CT* και οι ενώσεις είναι οργανώσεις της εργατικής τάξης όταν βρίσκονται κάτω από τον έλεγχο της εργατικής τάξης, πέρα από το γεγονός πως έχουν διαφορετικούς αντικειμενικούς σκοπούς."

Ακολουθεί μια αναφορά που δείχνει τη λενινιστική γραμμή: "Τα *CT* δεν πρέπει να 'χουν ψευδαισθήσεις πως η εργατική τάξη μπορεί να αναλάβει την εξουσία χωρίς το κόμμα. Αλλά το κόμμα δεν μπορεί να αντικαταστήσει όλα τα όργανα της εργατικής τάξης. Τα *CT* έχουν μια δομή που πραγματικά είναι δική τους. Εκλεγμένα δημοκρατικά και ανακλητά, μπορούν να ορίσουν τις διάφορες πολιτικές γραμμές μέσα στους αγώνες και να αναλύσουν τους διάφορους τρόπους αντιμετώπισης των πρακτικών προβλημάτων. Αυτό μπορούν να το κάνουν σαν ένα πραγματικό κόμμα της εργατικής τάξης".

τα συμβούλια των επαναστατών εργατών

Τον Απρίλη του 1975, το *PRP-BR* και το *LUAR* προειδοποίησαν τον κόσμο να μην εκπλαγεί από ένα φιλελεύθερο αποτέλεσμα των καπιταλιστικών εκλογών. Καθ' όλη τη διάρκεια της καμπάνιας, το *PRP* μιλούσε για "εργατικά συμβούλια".

Στις 15 Απρίλη (6 μέρες πριν τις εκλογές) οργάνωσαν μια μεγάλη συγκέντρωση στη Λισσαβόνα με μαχητές από την *Inter-Empresas* και διάφορες εργατικές επιτροπές. Αντιπρόσωποι από τις *Lisnave' TAP' Setenave* και άλλοι από οικοδομικά και υφαντουργικά εργοστάσια συναντήθηκαν για να συζητήσουν τη δημιουργία μιάς νέου τύπου οργάνωσης. Αντιπρόσωποι στρατιωτών και ναυτών με τη στολή τους πήραν επίσης μέρος. Υπήρχαν φυσικά και μέλη του *PRP-BR*. Συμφωνήθηκε ένα πρόγραμμα. Η συνάντηση έβαλε μπρος το *Conselhos Revolucionarios de Trabalhadores' Soldados e Marinheiros* (*CRTSM*: επαναστατικά συμβούλια εργατών, στρατιωτών και ναυτών).

Στην *Marinha Grande* οι εργάτες οργάνωσαν ένα συμβούλιο και το *PRP-BR* αποφάσισε πως αυτή ήταν η πιο κατάλληλη μορφή για όλους τους εργάτες γενικά. Είχαν υψωστεί από τη λέξη "συμβούλιο", χωρίς να λάβουν υπόψη το γεγονός, πως οι εργάτες στα ορυχεία Πανασγκουέρα για παράδειγμα είχαν ήδη ιδρύσει ένα "επαναστατικό κέντρο", κι ότι οι εργάτες παντού —και χωρίς κάποιον υποβόλεα— είχαν φτιάξει τα δικά τους *CT*. Αυτό για το οποίο συνηγορούσε το *PRP-BR* ήταν ένα ιδιαίτερο σημείο ενός θεσμού. Η ζωντανή πραγματικότητα έπρεπε να χυθεί στα καλούπια του παρελθόντος.

Η δομή των συμβουλίων που προτάθηκε, περιγράφηκε σε μερικές λεπτομέρειες. Τα τοπικά συμβούλια των επιχειρήσεων, των δήμων και των στρατιωτών θα εξέλεγαν αντιπροσώπους για τα συμβούλια κατά ζώνες περιοχών. Αυτά θα εξέλεγαν τα περιφερειακά συμβούλια και αυτά με τη σειρά τους θα έβγαζαν ένα "εθνικό επαναστατικό συμβούλιο", το οποίο θα 'ταν η ενσάρκωση της εξουσίας της εργατικής τάξης. Οι λειτουργίες των συμβουλίων καθορίστηκαν σαν η πολιτική διεκδίκηση των εργατών, ο έλεγχος των οικονομικών των διαφόρων επιχειρήσεων και ο εξοπλισμός της εργατικής τάξης.

Σε κρίσιμα ερωτήματα που αφορούσαν τον πραγματικό τόπο των αποφάσεων σ' αυτήν την τετραμερή κλιμακωτή δομή, αποφευγόταν να δοθεί απάντηση. Ήταν τα συμβούλια τα σπέρματα μιάς νέας κοινωνικής οργάνωσης; Υπήρχαν και να ενσαρκώσουν μια συγχώνευση της οικονομικής και πολιτικής εξουσίας ή θα υπήρχαν και παράλληλοι πολιτικοί θεσμοί; Φαίνεται πως λίγη σκέψη αφιερώθηκε στα πιο δύσκολα ερωτήματα, όπως το ειδικό βάρος και η φύση της αντιπροσώπευσης των αγροτών, των γυναικών, των νέων, του πληθυσμού σαν

καταναλωτή (σε διαφορά με τον παραγωγό). Πόσο συχνά θα έδιναν αναφορά οι "ανακλητοί αντιπρόσωποι"; Οι αντιπρόσωποι θα έμεναν στις δουλειές τους κατά τη διάρκεια της θητείας τους; Πώς θα εναλλάσσονταν τα καθήκοντα από άτομο σε άτομο ώστε να εξασφαλιστεί πως δεν θα προκύψουν γραφειοκρατικές λειτουργίες βασισμένες στα μονοπώλια της πληροφόρησης; Αυτά τα ερωτήματα ήταν σίγουρα κρίσιμα για να εξασφαλιστεί η πραγματική —σε αντιδιαστολή με την τυπική— εξουσία της εργατικής τάξης. Ενώ τα σχέδια ήταν πρόωρα, ήταν ανησυχητικό να βλέπει κανείς τις λεπτομέρειες με τις οποίες είχαν καταστρωθεί οι οργανωτικές μορφές και να συγκρίνει το γεγονός αυτό με την απόλυτη έλλειψη φαντασίας (ή ακόμα και ενημέρωσης) σε σχέση με το περιεχόμενό τους.

Η πολιτική σύγχυση που επικρατούσε στο PRP-BR πάνω στις απόψεις για τα συμβούλια ήταν έντονη. Η οργάνωση αυτή ποτέ στην πραγματικότητα δεν κατανόησε τη φύση του κρατικού καπιταλισμού και των μεσολαβητών που θα τον εισήγαγαν. "Κόμματα της εργατικής τάξης", (λειτουργώντας μέσα και) της αριστερής τάξης του PS, κλήθηκαν να στείλουν αντιπροσώπους στην προσωρινή Γραμματεία. Αυτοί —οι αντιπρόσωποι— θα εισήγαγαν "τις μάζες" σ' αυτή την υπόθεση. Αλλά ήταν άκρως αφελές και επικίνδυνο να περιμένει κανείς τη συνεργασία του Σοάρες και του Κουνιάλ στο κίνημα συμβουλίων, γιατί αυτό το κίνημα σκόπευε στην καταστροφή των βάσεων της ίδιας τους της εξουσίας. Η συμμετοχή των σοσιαλδημοκρατών και των σταλινικών δεν θα μπορούσε να 'ναι "ουδέτερη". Αυτό θα 'ταν βαθύτατα αντεπαναστατικό. Το PS και το PCP θα μπορούσαν να 'ναι οι συνειδητοί πράχτορες του οικονομικού συγκεντρωτισμού σε μια κατεύθυνση κρατικού καπιταλισμού. Όλο το κύρος των αντίστοιχων κομμάτων θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για να καταστραφούν οι αυτόνομες οργανώσεις της εργατικής τάξης. Τα συμβούλια σύντομα θα μετατρέπονταν σε τυπικά όργανα της καπιταλιστικής ανάπτυξης.

Ένα άλλο αμφίβολο σημείο ήταν η σχέση των προτεινόμενων συμβουλίων με το MFA που φαινόταν να αποτελείται από "προοδευτικούς αξιωματικούς", από την "δεξιά πτέρυγα" και από τους "αναποφάσιστους". Το MFA ποτέ δεν αναλύθηκε ολοσχερώς με τακτικούς όρους. Ντοκουμέντα του CRT καυχόντουσαν για την "υποστήριξη" που απολάμβανε το κίνημά τους μεταξύ των ανώτερων αξιωματικών.

Η ιδέα για τα συμβούλια έγινε δημοφιλής, όταν ο Οτέλο και η COPCON συσπειρώθηκαν γύρω της. "Δεν βλέπω κανένα κίνδυνο σ' αυτά τα συνέδρια ή τα συμβούλια", είπε ο Οτέλο σε μια συνέντευξή του στο ραδιοτηλεοπτικό δίκτυο της Πορτογαλίας. "Τα θεωρώ όπως και τα συνοικιακά συμβούλια, σαν την ουσία της πορτογαλέζικης επανάστασης. Τα θεωρώ παρόμοια με τα ρώσικα σοβιέτ του 1917... Οι αναρχοσυνδικαλιστές έχουν πολύ χιούμορ όταν γράφουν στους τοίχους συνθήματα όπως "A Portuguesa se temos cozido". Το μόνο πραγματικά πορτογαλέζικο πράγμα που έχουμε είναι το cozido (ένα λαοφιλές γεύμα από βρασμένες πατάτες, λάχανικά, αλλαντικά, χοιρινό και μοσχάρι στο κρέας). Αυτό είναι αρκετά αληθινό. Πρέπει να δημιουργήσουμε το δικό μας σοσιαλισμό. Δίνω σ' αυτά τα "επαναστατικά συμβούλια" την υποστήριξή μου μ' όλη μου την καρδιά".

Στις 10 Μαΐου έγινε μια συνάντηση συμβουλίων στο Πόρτο και συμμετείχαν σ' αυτό ανοιχτά στρατιώτες και ναύτες με τις στολές τους. Σε μια άλλη συνάντηση η προσωρινή Γραμματεία είπε: "Θα 'πρεπε να αρχίσουμε κάνοντας τα CRT την οργάνωση του πορτογαλέζικου λαού, μια οργάνωση που μπορεί να ασκήσει εξουσία, μια οργάνωση στην οποία όλοι έχουν το λόγο. Σε κάθε εργοστάσιο οι εργάτες θα 'πρεπε να συγκεντρώνονται για να συζητήσουν τα προβλήματα

τους και να εκλέξουν σώματα, τα οποία θα "εφαρμόσουν αυτά που θέλουν οι εργάτες".

Στις 2 και 3 Αυγούστου 1975 έγινε το Β' Συνέδριο των συμβουλίων στο Τεχνολογικό Ινστιτούτο της Λισσαβόνας. Αλλά ήδη φάνηκε μια αλλαγή. Ενώ στο Α' Συνέδριο υπήρχε μια πραγματική αντιπροσώπευση της εργατικής τάξης, το δεύτερο υμνούσε κυρίως τις μετατροπές που είχαν γίνει. "Παρουσιάστηκε" ένας αριθμός επιχειρήσεων, αλλά τα μέλη του PRP-BR, οι φίλοι τους και οι επαφές τους αποτελούσαν το μεγαλύτερο μέρος του ακροατηρίου. Πανώ στους τοίχους προσαυθούσαν νοσταλγικά να ξαναβρουν την ατμόσφαιρα —ακόμα και το λεξιλόγιο —του Πέτρογκραντ του 1917. "Fora com a canalha", "Poder a quem trabalha" ("Έξω τα αποβράσματα!", "Η εξουσία στους εργάτες!"). Ζήτη η σοσιαλιστική επανάσταση. Μέσα στο ντουμάνι των τσιγάρων οι αριστεριστές εξακολουθούσαν να ονειρεύονται. Το Τεχνολογικό Ινστιτούτο είχε γίνει το Smolny και τα πλοία του Lisnave, έγιναν οι εγκαταστάσεις του Putilov. Το συνέδριο συζητήσε σε μάκρος συγκεκριμένες λύσεις που αφορούσαν τη συμμαχία MFA-Povo, αλλά καμιά τους δεν αιτήθηκε ανοιχτά τη ρήξη μ' αυτό το νεφελώδες σχήμα. Οι σχέσεις ανάμεσα στην COPCON και το PRP ήταν πολύ στενές εκείνο τον καιρό κι ήταν σημαντικό να μην πατηθεί ο κάλος κανενός. Η προοπτική εκφράστηκε καθαρά σ' ένα έντυπο που μοιράστηκε στο συνέδριο:

"Τα συμβούλια είναι η προτεινόμενη οργάνωση των εργατών στο χώρο της εργασίας τους, στις γειτονιές τους, στους στρατώνες. Τα συμβούλια αποσκοπούν να δημιουργήσουν δομές που να αναλάβουν και την πολιτική και την οικονομική εξουσία, με σκοπό να καθιερωθούν το σοσιαλισμό. Τα CRT δεν μπορούν να γίνουν τα όργανα κάποιου ιδιαίτερου κόμματος εξαιτίας του τρόπου που έχουν εκλεγεί. Αυτό όμως δεν σημαίνει πως δεν μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο στη σοσιαλιστική επανάσταση. Δικό τους είναι το χρέος της ιδεολογικής οργάνωσης των μαχητών και να παρουσιάσουν προτάσεις

στην εργατική τάξη. Από την εργατική τάξη και μόνο εξαρτώνται οι αποφάσεις για το τι θέλει".

Το PRP-BR δεν χρειαζόταν να συγκαλεί διαδηλώσεις κάτω από το όνομα της *Inter-Empresas* με σκοπό να δημιουργήσει μια "μη-κομματική" γραμμή. "Τα συμβούλια είναι η οργάνωσή μας", ισχυρίζονταν, "και δεν μπορούν να κατηγορηθούν για κομματισμό μόνο και μόνο επειδή τα προώθησε ένα κόμμα. Τα μέλη των συμβουλίων έχουν εκλεγεί στο χώρο της δουλειάς τους και αναπάσα στιγμή είναι ανακλήτα από τους εργάτες."

Τυπικά αυτό ήταν αλήθεια. Παρόλα αυτά τα συμβούλια αποτέλεσαν ένα καλό έδαφος για τους κομματικούς ελιγμούς. "Εμφανίστηκαν" την ίδια στιγμή όταν, ύστερα από τους καβγάδες στην *Inter-Empresas*, οι εργάτες αισθάνονταν πως έπρεπε να ακολουθήσουν νέους δρόμους οργάνωσης. Αλλά δεν γεννήθηκαν απευθείας από τους αγώνες. Η δημιουργία τους επινοήθηκε. Όπως έθεσε το ζήτημα το *Combate* (17 Ιουλίου, 1975):

"Βρισκόμαστε μπροστά στο αδιέξοδο του αγώνα των επαναστατών εργατών, αφού ο λαός έχει διαποτιστεί με την κομματική πολιτική, αλλά βρισκόμαστε επίσης και σε μια εποχή που οι εργάτες δεν έχουν δημιουργήσει ακόμα αυτόνομες οργανώσεις, οι οποίες να συσχετίζον τους διάφορους αγώνες μεταξύ τους, με αποτέλεσμα να εμφανιστεί αυτό το πλατύ πεδίο για ομορπονιστικές περιπέτειες."

Το πεδίο αυτό εμφανίστηκε — και το PRP το στήριξε. Τα συμβούλια μετατράπηκαν σε κάποιες εταιρείες: *Lisnave*, *Satenave*, *Efacec*, *Cambourmac* κλπ. Οι διαδηλώσεις τους είχαν αναμφισβήτητα κάποια επίδραση στον Οτέλο και στην "αριστερά" του MFA γενικότερα. Εξαιτίας αυτού τα CRT μπορούσαν να υποστηρίξουν την COPCON και την "προοδευτική" πτέρυγα του MFA, χωρίς να απασχοληθεί κανείς σοβαρά με το ερώτημα του κρατικού καπιταλισμού.

Σαν μια πραγματικότητα στη ζωή της εργατικής τάξης τα συμβούλια δεν υπήρχαν σχεδόν καθόλου. Ήταν σημαντικά μόνο στα μυαλά των προγραμματιστών και των διανοούμενων του PRP, που είχαν φетиχοποιήσει τα συμβούλια, αυτοί δηλαδή που έβαζαν παραδοσιακές προοπτικές. Παρόλο που οι εργάτες έπαρναν μέρος στις διαδηλώσεις που οργάνωναν τα CRT, αυτά τα σώματα λίγα ριζώματα είχαν στα εργοστάσια, όπου τα έβλεπαν σαν μια άλλη κομματική πολιτική φράξη. Από τους 1.300 εργάτες στην *Lisnave* μόνο δύο ή τρεις δωδεκάδες υποστήριζαν ενεργά τα συμβούλια. Οι άλλοι εργάτες, αναζητώντας νέους τρόπους αυτοέκφρασης υποστήριζαν τα συμβούλια προσωρινά, όπως στη διαδήλωση της Πρωτομαγιάς το 1975. Οι περισσότεροι εργάτες επανήλθαν σύντομα στα αυθεντικά όργανα των αγώνων τους: τις εργοστασιακές επιτροπές. Σ'όλο αυτό το διάστημα τα συμβούλια παρέμειναν περισσότερο μια ιδέα παρά ένα πραγματικό κίνημα.

το κίνημα των συνεταιρισμών

Περίπου 300 συνεταιρισμοί είχαν δημιουργηθεί μέχρι τον Αύγουστο του 1975 και άλλοι 200 τον Σεπτέμβριο. Γενικά αυτές οι παραγωγικές μονάδες (εργοστασιακές ή αγροτικές) εμφανίστηκαν είτε όταν ο ιδιοκτήτης εγκατέλειψε την εταιρεία του, είτε όταν δήλωνε πως ο ίδιος είναι ανίκανος να την συνεχίσει σαν μια κερδοφόρα επιχείρηση. Λιγότεροι από τους μισούς συνεταιρισμούς "νομιμοποιήθηκαν": λειτούργησαν κάτω από μια σχετική λήθη ανάμεσα σε καθιερωμένες καπιταλιστικές εταιρίες και επιχειρήσεις κάτω από την εργατική αυτοδιαχείριση. Δημιουργήθηκε μια ομοσπονδία των συνεταιρισμών και σταδιακά επιδιώχθηκε να καθορισθεί δομικά και λειτουργικά.

Ας δούμε τα προβλήματα ενός συγκεκριμένου συνεταιρισμού.

Οι 17 εργάτες στο *Termo e Sol* (Λισσαβόνα) απασχολούνταν στη συναρμολόγηση εξαρτημάτων σε συστήματα εξαερισμού. Εξαιτίας της δυσκολίας να πληρωθούν ακόμα και οι πιο χαμηλοί μισθοί, ο ιδιοκτήτης εγκατέλειψε την εταιρεία και την ανέλαβαν οι εργάτες. Με πολλές θυσίες και υπερωρίες κατάφεραν να αλλάξουν τον τύπο παραγωγής από εξαρτήματα συστημάτων εξαερισμού στη συναρμολόγηση αποχετευτικών και ηλεκτρικών εξαρτημάτων που θεωρήθηκαν πιο σημαντικά. Δημιουργήθηκε μια επαγγελματική διεύθυνση για να ασχοληθεί μ'όλα τα οικονομικά προβλήματα. Δεν παίρνονταν καμιά απόφαση χωρίς την ολομέλεια των εργατών. Τον Αύγουστο του 1975 ένας εργάτης μου περιέγραψε την κατάσταση ως εξής: "Όσον αφορά τη γραφειοκρατία, θα 'ταν πιο εύκολο να δημιουργηθεί μια περιορισμένη εταιρεία αντί για έναν συνεταιρισμό. Ο συνεταιρισμός δεν είχε νομιμοποιηθεί ακόμα, παρόλο που δημιουργήθηκε τον Νοέμβριο του 1974. Πληρώνονται διαφορετικοί μισθοί, μα όλοι οι άνθρωποι ίσως ευθύνες. Είναι αδύνατο να γυρίσουμε πίσω. Αν αποδειχθεί αναγκαίο να πάρουμε τα όπλα για να υπερασπίσουμε τον συνεταιρισμό, εγώ και οι άλλοι είμαστε έτοιμοι να το κάνουμε. Το αφεντικό απαιτεί αποζημίωση και αυτό δεν είναι δικαίο. Πολλά αφεντικά συμμετέχουν σε διάφορους συνεταιρισμούς. Αυτό δεν με πειράζει, αφού κι αυτοί πρέπει να φάνε. Αρχικά ήταν 22 εργάτες εδώ, αλλά πέντε αρνήθηκαν να συμμετέχουν στον συνεταιρισμό. Η αιτία πιστεύω πως ήταν, πως φοβόντουσαν. Υπάρχουν μεγάλες δυσκολίες στο να δημιουργηθεί κανείς το σοσιαλισμό σ'έναν καπιταλιστικό κόσμο, αλλά το συνεταιριστικό κίνημα είναι ένα βήμα στη σωστή κατεύθυνση. Φυσικά εξακολουθώ να είμαι ένας μισθωτός αλλά ποιός άλλος τρόπος υπάρχει για να λυθεί το πρόβλημα εδώ και τώρα; Ο συνεταιρισμός έκανε ένα συμβόλαιο μ'έναν συνδικαλικό συνεταιρισμό σε μια παραγωγούπολη (στο δήμο του *Falgoueiro*, στη Λισσαβόνα). Η προσφορά μας ήταν η φθηνότερη που είχε πάρει ο συνδικαλικός αυτός συνεταιρισμός. Επρόκειτο για την κατασκευή των υδραυλικών και ηλεκτρικών δικτύων (περίπου 5.000 εσκούδος για κάθε σπίτι έναντι 7.000 ή 9.000 που είχαν ζητήσει άλλοι).

καταλήψεις γης

Αδημοσίετες επίσημες στατιστικές έδειξαν πως μέχρι τις 8 Αυγούστου είχαν καταληφθεί 206.645 εκτάρια από 330 διαφορετικά βοσκοτόπια και αγροκτήματα από 6.000 περίπου εργάτες. Οι κυριότερες αυτές περιοχές ήταν οι *Alentejo*, *Ribatejo* και η περιοχή γύρω από το *Castelo Branco* (κέντρο). Η οργάνωση αυτών των γαιών συνεταιρισμούς και κολλεκτίβες δεν ήταν πολύ πρόσφορη στην αριστερή χειραγώγηση. Το όργανο της κυβέρνησης για κοινωνική αλλαγή στην ύπαιθρο ήταν το IRA (ινστιτούτο για την αναδιοργάνωση της γεωργίας). Ομάδες από γεωπόνους και ειδικούς εργαζόνταν στα 8 περιφερειακά κέντρα. Στην *Evora* το IRA λειτούργησε πάνω σ'ένα 18ωρο ημερήσιο πρόγραμμα.

Στις 17 Μαΐου καταλήφθηκαν 200 εκτάρια στο *Alentejo* (τα αγροκτήματα των *Montargil*, *Leitoes*, *Pipas de Baixo* κλπ.) από 100 περίπου εργάτες. Η κατάληψη υποστηρίχθηκε και από το IRA, και υποσχέθηκαν στους εργάτες χημικά λιπάσματα. Οι εργάτες απαίτησαν 15 τρακτέρ για να αρχίσουν δουλειά. Με την περιοχή σε πλήρη παραγωγή μάλλον θα χρειασθούν 30.

Στις 11 Ιουνίου το αγρόκτημα *Quinta da Torre* κοντά στην *Cabanas* μετατράπηκε σε συνεταιρισμό. Το IRA έδωσε κι εδώ υποστήριξη. Η γη είχε εγκαταληφθεί από τον προηγούμενο ιδιοκτήτη, τον κό-

μη του *Tojal*. Η κατάληψη έγινε με την βοήθεια της τοπικής συνδικαλικής επιτροπής. Πάρθηκαν μηχανές από ένα τοπικό εργοστάσιο για να καθαριστούν 30 εκτάρια. Τα σπύρια που βρίσκονταν στη γη αυτή ανήκαν κι' αυτά στο συνεταιρισμό.

Τα 300 εκτάρια της *Quinta de Alagoas* κοντά στην *Lagoa (Algarve)* μετατράπηκαν σε κολλεκτίβα (με το όνομα "Κόκκινο Αστέρι"). Η *Quinta* της Σούσα ντε Σε, κοντά στην Εβόρα, καταλήφθηκε. Περιλαμβάνονταν περίπου 2.000 εκτάρια. 12 αγροκτήμονες επιτέθηκαν στους εργάτες με όπλα. Ένας άνδρας πληγώθηκε. Στις 16 Ιουλίου η *Quinta de Sô Pedro* στο χωριό *Cuba (Alentejo)* καταλήφθηκε επίσης και φτιάχτηκε ένας συνεταιρισμός.

Στις 25 Ιουλίου 354 εργάτες κατέλαβαν 10.000 περίπου εκτάρια στην περιοχή του *Santarém* καταλήφθηκαν και ανακοίνωσαν πως θα φτιάξουν μια κολλεκτίβα. Άλλοι εργάτες κουβαλώντας αξίνες ανέβηκαν στα τρακτέρ και βοήθησαν τους γεωργούς να διεκπεραιώσουν αυτή τη μαζική κατάληψη. Μαζί ανέλαβαν αγροκτήματα στο Ένγκαλ (2.000 εκτάρια και 23 εργάτες), στο Μόντε Κόκο (3.000 εκτάρια και 62 εργάτες), στο Εσπαρτίερο (300 εκτάρια και 45 εργάτες), στο Φάιας (350 εκτάρια και 45 εργάτες), στο Άγκουας Μπέλας (700 εκτάρια και 62 εργάτες), στο Αλντέια Βέλια (1.100 εκτάρια και 59 εργάτες), στο Κορέλα ντος Μπαρέιρος (500 εκτάρια και 59 εργάτες), στο Πάμα (300 εκτάρια και 19 εργάτες), στο Μόντε Νόβο (1.000 εκτάρια και 19 εργάτες) και το Ρουίβος (700 εκτάρια και 48 εργάτες).

Μέχρι το τέλος του Ιουλίου του 1975 δημιουργήθηκε ένα ξεκάθαρο πρότυπο λειτουργίας. Το πιο αξιοσημείωτο γεγονός ήταν πως ποτέ δεν έγινε κουβέντα για μοίρασμα της γης. Η γη καλλιεργήθηκε ομαδικά και ανήκε σε ολόκληρο το χωριό. Η διαθεσιμότητα των εργατών δεν τέθηκε ποτέ σαν ερώτημα, αλλά η έλλειψη μηχανών προκάλεσε πολλά προβλήματα. Η ένωση τραπεζιτικών υπαλλήλων (συνδεμένη με την *Intersindical*) βοήθησε στην εξασφάλιση χορήγησης δανείων στα καταλεμμένα αγροκτήματα. Αλλά οι γεωργικές τράπεζες επέμεναν να επενδυθούν τα δάνεια κάτω από την διεύθυνση του υπουργού γεωργίας Μπαπτίστα και μέσα από τα περιφερειακά κέντρα του *IRA*.

Αμέσως από μια κατάληψη θα έφθαναν ομάδες από το *IRA* και θα συζητούσαν την κατάσταση με τους εργάτες. Αποφάσεις θα παίρνονταν μόνο αν συμφωνούσαν αυτοί. Δάνεια θα χορηγούνταν στους καινούργιους συνεταιρισμούς σύμφωνα με την τρέχουσα τραπεζική τιμή (6,5%). Τα δάνεια περιλάμβαναν ένα ποσό για περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης από 'που θα πληρώνονταν οι καθυστερούμενοι μισθοί. Πολλοί συνεταιρισμοί έπερναν αποθέματα φρελλού και ξύλου και τα πουλούσαν για να πληρώσουν τους μισθούς.

Ο νόμος για την αγροτική μεταρρύθμιση είχε θέσει ένα όριο 500 εκταρίων για προσωπική κατοχή γης. Αυτό έδωσε την εξουσία στην κυβέρνηση να παίρνει γη που χρειάζονταν οι συνεταιρισμοί. Σε πολλές περιοχές τα περιφερειακά κέντρα του *IRA* θα νομιμοποιούσαν αμέσως μια κατάληψη. Το καθήκον αυτών των κέντρων ήταν να υπηρετούν τους συνεταιρισμούς, όχι να τους διευθύνουν. Οι εργάτες στα κέντρα έπρεπε διαρκώς να υπενθυμίζονται στους γεωργούς αυτό το γεγονός.

Εκτός από το κίνημα των συνεταιρισμών υπήρχε επίσης και μια "Λίγκα μικρομεσαίων αγροτών". Αυτοί είχαν ασπίσει από τις καταλήψεις και φοβόντουσαν πως θα τους πάρουν και τη δική τους γη. Οι περισσότεροι ήταν κρυφά, αν όχι ανοιχτά, ενάντια στο κίνημα των συνεταιρισμών.

Στην περιοχή της *Evora* είχαν γίνει περίπου 100 καταλήψεις. Κατά τη διάρκεια του Αυγούστου 1975 νέες καταλήψεις γίνονταν καθημερινά. Ας δούμε πάλι μια συγκεκριμένη περίπτωση: τον συνεταιρισμό

10 Ιουλίου 1975: Η *República* επανεμφανίζεται (με νέα διεύθυνση)

República

DIRIGIDA POR ANTONIO JOSÉ DE ALARCÓN

COM. REDACCIÓN DE CARVALHO

A TODOS OS TRABALHADORES

«REPÚBLICA»-história de uma luta

A história de uma luta por libertação do jornal «República» passou por dificuldades. Uma das razões para isso foi a falta de espaço para a publicação do jornal. O jornal foi obrigado a mudar de endereço várias vezes. A luta foi travada em condições muito difíceis. O jornal «República» foi criado em 1975, durante a revolução portuguesa. O jornal tinha como objetivo a defesa dos interesses dos trabalhadores e a luta por uma sociedade mais justa. O jornal foi obrigado a mudar de endereço várias vezes. A luta foi travada em condições muito difíceis. O jornal «República» foi criado em 1975, durante a revolução portuguesa. O jornal tinha como objetivo a defesa dos interesses dos trabalhadores e a luta por uma sociedade mais justa.

O jornal «República» foi criado em 1975, durante a revolução portuguesa. O jornal tinha como objetivo a defesa dos interesses dos trabalhadores e a luta por uma sociedade mais justa. O jornal foi obrigado a mudar de endereço várias vezes. A luta foi travada em condições muito difíceis. O jornal «República» foi criado em 1975, durante a revolução portuguesa. O jornal tinha como objetivo a defesa dos interesses dos trabalhadores e a luta por uma sociedade mais justa.

«CASAS SIM, BARRACAS NÃO»

της *Safira* κοντά στο *Montemor (Alentejo)*. Έχοντας καταλάβει δύο αγροκτήματα (που κάλυπταν μια περιοχή 1.100 εκτάρια). Οι 89 εργάτες εξέλεξαν μια επιτροπή, η οποία ήρθε αμέσως σε επαφή με τα περιφερειακά κέντρα του *IRA*. Η κατάληψη καταχωρήθηκε. Η επιτροπή που συστάθηκε σ' ένα αγχωμένο, αποφάσισε να ζητήσει ένα δάνειο 300.000 εσκούδος για να προχωρήσει η καλλιέργεια των αγροκτημάτων. Ο *Zé*, το μέλος της επιτροπής με την μεγαλύτερη εφάρδεια, μου μίλησε για μερικά από τα προβλήματα:

"Οι ιδιοκτήτες της γης ήρθαν τη νύχτα με σκοπό να μεταναστήσουν μερικές από τις μηχανές που βρίσκονταν στο αγρόκτημα. Εξαιτίας αυτού δημιουργήθηκε μια νυχτερινή φρουρά. Ένα άλλο αγρόκτημα εδώ κοντά έχασε δύο τρακτέρ επειδή δεν υπήρχε επαγρύπνηση. Οι περισσότερες καταλήψεις φυλάγονται από οπλισμένους εργάτες. Ο κόσμος το γνωρίζει. Και έτσι δεν έρχεται καθ' αυτόν τον τρόπο μέσα στη νύχτα.

Ένα άλλο πρόβλημα είναι η συνεχιζόμενη καπιταλιστική ιδιοσυγκρασία των εργατών. Οι γείτονές μας οι *Infanta* έχουν δύο μηχανήματα που θα θέλαμε να δανειστούμε. Αλλά αντί να μας τα δανείσουν, θέλουν να μας τα νοικιάσουν με 400 εσκούδος την ημέρα. Μία σύναψη των δύο συνεταιρισμών έλυσε το πρόβλημα, αναλύοντας την πολιτική σημασία μιας τέτοιας συναλλαγής.

Μια μικρή περιοχή είναι μοιρασμένη δίκαια ανάμεσα στα δύο κατελημμένα αγροκτήματα. Παρόλο που δεν έχουν ιδιαίτερο σεβασμό για τον ιδιοκτήτη, οι άνθρωποι θέλουν να νοικιάσουν τη γη του και να πληρώει η κυβέρνηση τα νοίκια. Κάλεσαν αυτό το άτομο να πάρει μέρος στο συνεταιρισμό, αλλά αυτός αρνήθηκε. Το πρόβλημα παραμένει